

CAMİ VE CUMA NAMAZI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız mübarek olsun... Allah hepinizden razı olsun...

a.İslâm Toplum Dini

Dinimiz topluluk dinidir, toplum dinidir. Topluma çok önem verir. Tabii hepinizin duyduğu bildiği bir gerçek var ki, iman kişiseldir, insanın kendi şahsı ile ilgilidir, kalbiyle ilgilidir. İbadetler de öyle, kul ile Allah arasındadır. Fakat bir taraftan da İslâm dini topluma çok değer verir ve toplumu çok kayırır, kollar. Müslümanları topluma faydeli, yararlı işler yapmaya sevk eder. Topluluğu teşvik eden, topluluğu sıhhatli, sağlıklı eden her şeye sevap koyar. Toplumu dağıtan, perişan eden, parçalayan şeyleri de yasaklar.

İslâm toplumsal tarafı çok kuvvetli olan bir din. Başka dinlerle mukayese edilemeyecek kadar üstün. Biliyorsunuz namazlar cemaatle kılındığı zaman, mahalle mescidinde yirmi beş -yirmi yedi misli sevap ama, cuma kılınan büyük mescidlerde elli misli sevap... Kırlarda, kırsal alanda bir kimse ezan okuyup, kamet getirerek kılarsa elli misli sevap... Kuds-ü Şerif'te kılınırsa, beş yüz misli sevap...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Medine-i Münevvere mescidinde kılsa, bin misli sevap... Mekke-i Mükerrede Mescid-i Haram'da kılsa, yüz bin misli sevap... Böyle sevaplar var. Bunlar topluluğu teşvik eden şeyler...

Tabii bir de namazları cemaatle kılmanın ötesinde, haftada bir toplanılıyor, cuma namazı oluyor. Cuma namazının öbür namazlardan bariz bir farkı var, açık seçik bir fark... Hutbe var, hutbe de farz. Hutbenin dinlenmesi lâzım, hutbe esnasında konuşulmaması lâzım! Hutbeden önce camiye gelmek lâzım! Hutbe esnasında birisi konuşurken, ötekisi "Sus!" dese bile cuma sevabı elinden kaçıyor.

Demek ki cuma namazında ayrıca bir de hutbe, halka dinî bilgiler vermek, İslâm'ı anlatmak, güncel meseleleri, dinî meseleleri konuşmak fırsatı çok kuvvetli bir şekilde verilmiş. Çok güzel bir nizam, çok güzel bir düzenleme... Allah-u Teâlâ Hazretleri, müslümanlar her işlerini konuşa görüşe halletsinler diye ne kadar güzel nizamlar koymuş, ne kadar güzel düzenlemeleri var dinimizin...

b. Cumayı Terk Eden Kimse

Cuma çok önemli... Hatta Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şeriflerde cumanın kılınması gerektiğini çok kuvvetle emrediyor, tavsiye buyuruyor.

Bu hususta meselâ Câbir RA'dan bir hadis-i şerif; Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, İbn-i Mâce gibi kaynaklarda var:¹

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مُتَوَالِيَاتٍ، مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ، طَبَعَ أَهْلُهُ

RE. 412/12 (*Men tereke'l-cumuate selâse merrâtin mütevâliyâtin, min gayri darûratin, tabaa'llâhu alâ kalbihî.*) “Kim cuma namazını peş peşe, arka arkaya üç defa terk ederse...”

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.300, no:22611; İmâm Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.111, no:246. Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.530, no:3811; Ebû Katâde RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.357, no:1126; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, 2, no:14599; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.430, no:1081; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.175, no:1856; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.91, no:273; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.247, no:5781; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.102, no:3004; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.516, no:1657; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.194, no:2689; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.327, no:460; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.440, no:1115; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.26, no:2786; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.176, no:1857; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.175, no:1600; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.176, no:975; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.366, no:917; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.172, no:5356; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.193, no:2688; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5576; Ebü'l-Ca'd ed-Damrî RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5579; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.102, no:2712; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.413, no:464; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1251, no:21136; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.141, no:21729.

Yâni bu cuma kılmamış, hemen onun arkasındaki cuma yine kılmamış, onun arkasındaki cuma yine kılmamış...

“Mütevâlî olarak, peş peşe olarak, (*min gayri darûretin*) zarûret, mecburiyet, elinde olmayan sebepler, mânîler filân yok iken, eğer üç cumayı terk ederse...” Ne olur? (*Tabaa’llâhu alâ kalbihî*) “Allah onun kalbini mühürler, kapatır.” Kalbi, gönlü çalışmaz, işlemez hale gelir. İnsanın iç âlemi kararır, mânevî bakımdan mühürlenir, kapatılır, çalışmaz hale gelir.

Başka bir rivâyette de buyurmuş ki:²

مَنْ تَرَكَ ثَالِثَ جُمُعَاتٍ مِنْ غَيْرِ عُدْرِ، كُتِبَ مِنَ
الْمُنَافِقِينَ

(طب. قط. عن أسامة، وفيه جابر الجعفي ضعيف)

RE. 412/11 (*Men tereke selâse cumuàtin min gayri uzrin, kütibe mine’l-münâfikîn.*) “Bir kişi üç cumayı özür olmadan terk ederse, —burada peş peşe sözü yok— münafıklardan yazılır, münafık insan olur. İyi müslüman olmak vasfını kaybetmiş olur.”

² Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.I, s.170, no:422; Şevkânî, *Neylü’l-Evtâr*, c.III, s.272; Üsâmetü’bnü Zeyd RA’dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.491, no:258; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.176, no:1857; Ebü’l-Ca’d ed-Damrî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.729, no:21135; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.II, s.422, no:3178;

Câmiü’l-Ehâdîs, c.XX, s.149, no:21750.

Tabii insanın ömründe askerlik var, yolculuk var, hastalık var, diğerk başka mânîler olabilir... Cuma kılamama durumları olabilir. Onun için birinci hadis-i şerifte mütevâliyen, yâni peş peşe üç cumayı kılmazsa dendi. İnsanın ömründe kılmadığı cumalar üçten fazla olabiliyor ama, peş peşe kılmaması bu hususta gevşek olduğunu, veyahut bu hususta inancının olmadığını, veyahut cumaya önem vermediğini gösteriyor. O çok mühim bir gösterge... O zaman kalbi mühürleniyor, münafıklar listesine yazılıyor. Allah'ın sevmediği bir kul durumuna düşüyor.

Neden?.. Çünkü İslâm toplum dini... Müslümanlar beş vakit namazını da camide kılsa sevabı çok ama, haftada bir cuma günü muhakkak cuma namazına gelecek.

c. Cuma Namazını Yöneticinin Kıldırması

Hatta cuma namazında hutbeyi, eğer bir başka mânîsi yoksa devletin en yüksek memuru, âmiri, başkanı kıldıracak. Fıkıh kitapları bunu açıkça beyan eder. Yâni emirü'l-mü'minîn, meselâ bir beldenin valisi, bir kasabanın kaymakamı durumunda olan, bir devletin başkanı durumunda olan kimse kıldırır.

Bunu hatırlıyorum, geçtiğimiz zamanlarda Evren Paşa reisicumhur iken söylemişlerdi, o da garipsemişti: “Şuna bak, namazı ben kıldıracağım!” diye şaşkınlığını ifade etmişti. Ama işin doğrusu budur. Yâni çok önemli...

Devletin en yüksek şahsiyeti gelecek, camide hutbeyi okuyacak. Halk da onu dinleyecek.

İslâmî meseleleri beraber birbirlerine anlatmış olacaklar ve müslümanlar böylece toplumlarını ilerletecek, geliştirecek. Bu anlaşılıyor yâni...

Şimdi devlet başkanları bu işlere yanaşmıyorlar. Yönetici durumunda olan yüksek kişiler yanaşmıyorlar. Memurlar tayin edilmiş, “Cuma namazını imam ve hatip filânca kıldırırsın!” denmiş. Tabii bu da caiz, bunun da olması doğru. Çünkü hiç kıldırarak kimse olmasa, cemaat gelecek camiye, açıkta kalacaklar. Ağzı laf yapan, İslâm’ı bilen bir kimse olmayınca birbirlerine bakıp kalacaklar. O bakımdan birisinin tayin edilmesi doğru...

Eskiden beri, ecdâdımız zamanında da bu tayin yapılmış. Ama aslında namaz tayin işi değildir, gönül işidir. Herkesin boynuna borçtur. Bunu ne kadar yüksek mevkii olan insan kıldırırsa, halka etkisi o kadar fazla olur.

Ben İslâm ülkelerini geziyorum, bazı ülkelerde bakıyorum üniversitenin profesörü camide cuma günü imamlık yapıyor.

Doçent, profesör... Birisiyle tanıştık, Peygamber Efendimiz’in sülâle-i tâhiresinden de. Evi var, köşkü var... O ülkeye gittiğimiz zaman bizi çağırıyor.

Üniversitede iktisat üzerine doçent, profesörlüğü yakın... Kitaplar filân yazmış. Cuma namazını kendisinin kıldırıldığını bilmiyordum. Mahallesinde kocaman bir cami var. Orada cuma namazını kıldırıp, hutbeyi okuduğunu öğrendim, sevindim. Tabii halk da karşısında her şeyi bilen, yüksek terbiyeli bir insanın konuştuğunu görünce; Arapça bir söz var:

النَّاسُ عَلَى سُلُوكِ مُلُوكِهِمْ

(*En-nâsü alâ sülûki mülûkihim*) denmiş. Edebî üslûpla, güzel bir söz, atasözü gibi: “İnsanlar meliklerinin, âmirlerinin, başkanlarının, yöneticilerinin yolunca gider.” Yöneticiler iyi olursa, onlar da onun arkasından iyi yere gider; kötü olursa, kötü yola giderler. Âmir iyi olursa, insanları iyi yola çekmenin sevabını alır.

Onun için, Peygamber Efendimiz İslâm’ı Arabistan yarımadasındaki insanlara anlattıktan sonra, çevredeki devletlere de elçiler ve mektuplar göndererek, İslâm’ı onlara da anlattı ve onları İslâm’a davet etti. Heraklius’a, Sasânî imparatoruna, Habeş imparatoruna, Mısır hakimine, Bahreyn hakimine, her tarafa elçiler göndererek, mektuplar yazarak İslâm’ı anlattı ve onları İslâm’a çağırdı.

Bu mektupları Muhammed Hamidullah Bey³ tarih kaynaklarından çıkartarak, *el-Vesâ-ikü's-Siyâsiyye* diye neşretmiştir.

Peygamber SAS Efendimiz'in mektubunda şöyle buyurduğu naklediliyor; muhatabı olan hükümdara diyor ki:⁴

³ Prof. Dr. Muhammed Hamidullah (1908-2002)

1908 yılında Hindistan'ın Haydarabad şehrinde dünyaya geldi. Sekiz çocuklu bir ailenin en küçüğüydü. Ailesinden aldığı ilköğrenimin arkasından medrese öğrenimine başladı. Daru'l-Ulum Medresesi'nden sonra, Osmaniye Üniversitesi'nde hukuk tahsil etti. Devletlerarası İslam Hukuku'na ilgi duyarak Paris'e gitti. Paris Üniversitesi'nden "Peygamberimizin Savaş Mektupları" başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. Almanya'nın Tübingen Üniversitesi'nde çıkartarak, *el-Vesâ-ikü's-Siyâsiyye* diye neşretmiştir.

"Devletlerarası İslam Hukuku" alanında ikinci bir doktora çalışması daha yaptı (1933).

Daha sonra çalışmalarını Paris Üniversitesi'nde sürdürdü. Bu arada Kuzey Afrika ülkelerinin kütüphanelerinde incelemeler yaptı. Hindistan'a dönerek Osmaniye Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. Bu üniversitede devletler hukuku profesörüyken, görevle yurtdışında bulunduğu bir sırada, Haydarabad'ın Hindistan hükümeti tarafından işgal edilmesi (1948) üzerine geri dönmedi. Siyasal mülteci olarak Fransa'ya yerleşti.

Beş dilde (Arapça, Urduca, İngilizce, Fransızca ve Almanca) binden fazla makale ve onlarca kitabı bulunan Hoca'nın ismi 1950'li yıllarda uluslararası akademik çevrelerde duyulmaya başlandı. Başta Fransa, Mısır, Pakistan ve Türkiye olmak üzere birçok ülkenin üniversitelerinde dersler, konferanslar verdi. 1952'de İstanbul Üniversitesi'nde çalışmaya başladı, uzun yıllar Edebiyat Fakültesi İslâm Araştırmaları Enstitüsü ile Erzurum'da Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Bu sırada, birçok süreli yayında bilimsel makaleler yazdı.

Muhammed Hamidullah, 17 Aralık 2002'de ABD'nin Florida eyaletinde 96 yaşındayken vefat etti.

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.8, no:6; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.262, no:2370; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.190; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.177, no:18388; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.216, no:3132; Abdü'r- Rezzak, *Musannef*, c.V, s.344, no:9724; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.311; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.268, no:6726; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.6; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.384, no:11035.

أَسْلِمَ، تَسَلَّمَ، يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ

(ن. حم. ق. عن أبي سفيان)

(Eslim) “Müslüman ol, (teslem) selâmete erersin.” Hem dünyada sâlim olursun hem ahirette cennetlik olursun, selâmete erersin, ebedî saadete erersin. (Yü'tike'llàhu ecrake merreteyni) “Allah sevabını sana iki kat, katmerli olarak verir.” Bir senin kendinin müslüman olma sevabın, bir de sana bakıp, sana tâbi olduğu için senin peşinden gelip müslüman olanların sevabı... Onları da kazanırsın.

Yöneticilerin böyle kâr elde etme imkânları var. Kendileri iyi müslüman olur da, başkalarını da İslâm'a çekecek güzel bir yönetim uygularlarsa ne olur? Onların sevabını alırlar. Meselâ, bizim kardeşlerimizin yönetimde olduğu zamanlarda bazı daireleri hatırlıyorum; oralara camiler yapıldı. Memurlar uzak yerlere gidemiyorlar, belki cumayı kaçıracaklar ama, orada camiler yapıldı; hem halk istifade etti hem de orada çalışan binlerce kişi, işçi, memur, âmir namazlarını kıldılar, cumalarını kıldılar. Ne kadar güzel!..

Bizim fakültelerde de, yüksekokullarda da, benim derse gittiğim yerlerde böyle mescidler açılmıştı, hatırlıyorum. Meselâ Sakarya Mimarlık Mühendislik'te, Yükseliş Mimarlık Mühendislik'te biz dersi verirdik, aradaki teneffüste giderdik, ikinci namazımızı kılardık. Namazımızı kıldıktan sonra tekrar dönüp derse girerdik. Teneffüste bu işi halletmiş olurduk.

Evet, yakında cami olabilir ama camiye gitmek için binadan alt kata ineceksiniz, çıkacaksınız, camiye gideceksiniz, tekrar geleceksiniz, yarım saat sürer. Yâni mescid lâzım! Her müslümanın namazını beş vakit kılması gerekiyor. Yakınında mescid olması lâzım! Onun için büyük mescidler vardı ama, onların yakınında namazgâhlar da vardı.

Kapalı çarşıda, çok sevdiğimiz ihvanımızdan esnaftan bazı hacı amcalarımız vardı, baba dostlarımız vardı. Onları hatırlıyorum: Terlikçi, patikçi, ayakkabıcı, mestçi vs. esnaf, namaz vakti oldu mu, hemen yanlarındaki namazgâha, mescide giderler, kılarlardı. Dükkânı kapatıp giderlerdi, tekrar gelip açarlardı. Bir saniye bile geçirmezlerdi. Müşteri gelse bile:

“—Namazdan sonra, lütfen o zaman gelin!” derlerdi.

Namazı tehir etmezlerdi. Yâni böyle bir insanın, yönetim imkânlarını değerlendirerek, başkalarının da ibadet etmesine sebep olması, büyük sevaplar kazandırır.

Meselâ ben hatırlıyorum: Erzurum Üniversitesi’nde o zamanın rektörü bir mescid yaptırmaya, büyük bir cami yaptırmaya başladı. Biz sonra nasib oldu, gittik orada cuma namazı filân da kıldık. Ne kadar güzel!.. Ortadoğu Üniversitesi’nde profesörler bu işe ön ayak oldular, yaptılar. Yurt dışından başka ülkeler yardımcı oldular. Bir teknik üniversitede böyle bir mescid yapılıyor, ne kadar güzel!.. Binlerce öğrenci var, onlar otobüslere binip, şehre inip,

namaz kılip gelinceye kadar yarım gün geçer. Yâni onların ibadetlerinin yapılması sağlanmış oldu. Ne kadar güzel oldu.

Bu tabii bir ihtiyaç... İnsanoğlunun ibadet ihtiyacı çok büyük bir ihtiyaç... Zaten anayasamızda da din ve vicdan hürriyeti, ibadet hürriyeti var. Onun için böyle şeylerin olması lâzım! İnsanın inancına göre yaşaması kadar tabii şey olamaz.

d. Avustralya'da İnanç Hürriyeti

Bakınız biz şimdi Avustralya'da dört bin, beş bin kilometre kara yolu yaptık. Yâni arabamıza bindik, akşam olduğu zaman güzel motellerde kalarak dört bin, beş bin kilometre yol yaptık. Muhtelif şehirlerdeki kardeşlerimizi ziyaret ettik. Muhtelif çalışmalar yaptık. Melbourn'e gittik, oraya giderken muhtelif şehirlerden geçtik. Oradan Mildura'ya geçtik, Mildura'dan çok meşhur bir şehir olan Broken Hill'e gittik. Broken Hill'in bizler için, müslümanlar için özel bir anlamı var. Orda iki tane şehid edilmiş kişi var. Onları ziyaret ettik. Afganlıların kurmuş olduğu Avustralya'nın ilk mescidlerinden sayılan mescidi ziyaret ettik...

Bütün gezdiğimiz yerlerde, tabii bir ön düşünme yapmamız gerekiyordu; namazları nerede kılacaktık?.. Avustralya'nın çok güzel bir düzeni var. Her kasabada, her şehirde en aşağı bir tane büyük park bulunuyor. Şehir büyüdükçe tabii parkların sayısı artıyor. Şehrin girişinde veya çıkışında bir veya iki tane çok büyük park oluyor. Bu parkın içinde abdest alma

yerleri, yâni tuvaletler oluyor, çimenlik oluyor, oturma yerleri oluyor, masalar, sandalyeler, gölgelikler, yemyeşil... Seyahatlerimiz esnasında hep buralarda abdestlerimizi alarak, seccadelerimizi yayarak, vakit namazları öyle kıldık.

Hatta bir kasabaya geldik. Orada namaz kılarken biraz da güneş fazlaydı, biraz gölge olsun da seyahate öyle devam edelim derken, birisi karşıdan çıktı geldi. Kıbrıslıymış, ismi Yusuf"muş. O kasabada oturan Yunanlılar görmüşler uzaktan bizi, demişler ki: "Sizinkilerden bir grup var parkta, onların yanına git!" Kıbrıslıyı göndermişler. O da geldi selâm verdi, tanıştık. Sevindirici bir şey oldu.

Yâni namazları, Avustralya'da seyahat hâlinde giderken cemaatle kılıyoruz. Tabii asıl mühim mesele cuma namazı... Yâni günlerce süren, iki hafta süren, cumaya rastlayan seyahatlerde cuma namazını nerede kılacağız?.. Avustralya'da müslümanların sayısı az. Her şehirde yok, her kasabada müslüman yok. Onun için gideceğimiz yeri şöyle ölçüyoruz. Yakınında neresinde cuma namazı kılınabilir diye...

Geçen senenin sonbaharında Amerika'yı gezdiğimiz zaman da böyle yapmıştık. Amerika'da da el-hamdü lillâh, hiç bir cumayı kaçırmadık. Cuma kılınan yerler, Amerika'da artık aşağı yukarı her şehirde oluşmuş durumda... Avustralya'da da biraz dikkat ederse insan, nerede cami var diye, bulabiliyor. Ya Pakistanlıların bir camisi oluyor, ya

Lübnanlıların, ya Arnavutların, ya Boşnakların, ya Kıbrıslıların bir camisi oluyor.

Geçen cumayı anlatayım size, biraz ilginç gelebilir bizim budurumumuz... Avustralya'nın iç karayollarından birisindeydik. Yâni müslümanların olmadığı bir mıntıkadaydık. Perşembeyi cumaya bağlayan gece geceledik. Ertesi gün ikiye ayrıldı kafilemiz. Bir kısmı bulunduğu yerden Sydney'e dönecek. Bir kısmı da Brisban'a ulaşacak. Sydney'le Brisbane arası bin kilometre. Biz de aşağı yukarı ortalarındayız:

“—Bugün cuma, cuma namazını kılmamız lâzım, ne yapalım?” dedik.

Biz Brisban'a yetişmeyi amaçladık ve Brisban'da kardeşlerimizin tutmuş olduğu çarşı içindeki bir mescidde cumanamazını kıldık. Hatta kardeşler vazifeyi bana verdiler, hutbeyi ben okudum, cuma namazını kıldık.

Öbür kardeşlerimiz ne yaptı?.. Onlar güneye doğru gideceklerdi, o civarda müslüman yok. Ne yaptılar?.. Onlar da araştırma yapmışlar. Armideyl isimli bir iç şehirde, üniversitede Malezya'dan, Endonezya'dan, Pakistan'dan gelen müslüman öğrenciler varmış. Üniversite idaresi onlara alan vermiş, bina vermiş, müstakil bir mescid yapmışlar Armideyl Üniversitesi'nde... Arkadaşlar yüz seksen kilometre uzaktaki Armideyl şehrine, o üniversite camisine gittiler ve üniversite camisinde kapıda, “Biz cuma namazına geldik!” deyince, buyur etmişler. Gittiler, orada cuma namazını kılmışlar. Çok memnun oldular, sevindiler. Biz de Brisban'a yetiştik, cumamızı kıldık, cumamızı kaçırmadık elhamdü lillâh...

Yalnız tabii güzel olan taraf, Avustralya'da istek üzerine üniversite idaresi mescid veriyor, imkân veriyor, kolaylık gösteriyor. Bunu başka üniversitelerde de duymuştum. Üniversite idaresindekiler müslüman öğrencilerden çok memnun olmuşlar. Ondan sonra da başka üniversitelerde büyük destekler sağlamışlar. Çünkü onlar uyuşturucu kullanmıyorlar, onlar kötü öğrenci değiller. Onlar hocalarının da dikkatini çekecek güzel vasıflara sahip olduğu için, memnun olmuşlar.

Hatta duydum ki Sydney'de lise, ortaokul öğrencileri kendileri için mescid istemişler. Onlara da vermişler. Okul idaresi onları çok destekliyormuş. Çünkü müslüman öğrencilerin öteki öğrencilerden daha olumlu olduğunu, verimli olduğunu, faydalı olduğunu görmüşler.

Tabii bunlar güzel şeyler. Avustralya hükümetinin yönetim anlayışını gösteriyor. Kendisi müslüman olmasa bile başkalarının inancına saygı gösteriyor. Batı bu... Biz de batılılar gibi olmak istiyoruz ya, hani batının sanayi bakımdan, medenî bakımdan daha güzel imkânları geliştirmiş olmasından dolayı onları örnek alıyoruz, bilimsel ilerlemelerinden istifade ediyoruz ve biz de onlarla yarışıyoruz. Biz de onlar gibi olalım diyoruz ya...

Ama onların bu yarışmaları, kazanmaları ve başarıları sadece bilimsel alandaki başarılarına dayanmıyor. Aynı zamanda içtimaî alanda, yâni toplumsal alandaki anlayışları da toplumun gelişmesine büyük katkıda bulunuyor,

büyük faydalar sağlıyor. Onları insanları fikir bakımından, inanç bakımından serbest bırakıyorlar.

Bugün Avustralya'daki ve Amerika'yı gezdiğim zaman orada da görmüştüm, Almanya'da başka yerlerde de görmüştüm; insanların resimlerini çeksem size göndersem, televizyonlarınızda seyretseniz şaşarsınız. Meselâ sıhhate uygun diye duymuşlar, yüksek tabakadan hanımlar ayakkabılarını giymeden yalın ayak yürüyorlar, geziyorlar şap şap şap... Şehrin lüks dükkânlarının olduğu yerde, güzel yerlerde, büyük çarşılarda, büyük işyerlerinde arabası çok güzel, bilmem en pahalı araba filân ama, yalın ayak şıp şıp dolaşıyor. Burada da öyle; hanım çıplak ayaklı, bey çıplak ayaklı, çocuk çıplak ayaklı... Tabii bir şekilde herkes bunu hoş karşılıyor. Giyimini kuşamını, inancını hoş karşılıyor.

Biz burada sarığımızla, cübbemizle dolaşıyoruz, sakalımızla dolaşıyoruz. Dün milletvekili bir tanıdık bizi meclislerine çağırdı. Sydney'de meclis binasına gittik. Ben özellikle sarığımınla cübbemle gittim. Meclis binasına girdik, Türkiye'den misafiriz dedik. O milletvekili bizi karşıladı. Milletvekili salonunu gösterdi. Resimleri izah etti. Tenatlı denilen kısmı gösterdi, başka yerleri gezdirdi... Ama o kıyafetimizle, yâni kimse karışmıyor, garipsemiyor, ayıplamıyor. "Avustralya'nın anlayışı herkese saygıdır." diyorlar. *Multi cultural*, yâni çeşitli medeniyetlere mensub insanlar hoş geldi, sefa geldi, buyursunlar, işte burada yaşasınlar diye bir olumlu tavır gösteriyorlar.

e. Ülkemizdeki Baskılar

Bunları nakletmek, benim için çok tatlı oluyor, sevindirici oluyor; ibret alınsın diye.. Belki dünyayı bilmeyenler, batıyı bilmeyenler, başka türlü düşünenler olabilir. Sakallıyı görünce yadırgayanlar, başörtülüyü görünce yadırgayanlar, sarıklılı, cübbeliyi görünce yadırgayanlar... Bunların çağdışı şeyler olduğunu artık anlasın herkes diye, bu misalleri anlatıyorum.

Gazetelerden önümüze gelen haberlerden öğreniyoruz:

“–Sarık yasak!..”

Niye yasak?! Sarıkla namaz kılmak yetmiş kat daha sevap.

Bırakın o sevabı alsın.

“–Başörtülü ve sakallı insan üniversiteye alınmayacak!..”

Buradaki profesörlerin, öğrencilerin hepsi sakallı... Hatta o, bilimin bir görüntüsü gibi kabul ediliyor. Profesör deyince, sakallı profesör düşünüyorlar. Üniversite öğrencisi deyince, sakallı kişi diye düşünüyorlar. Tabii onlar dinî sebeple bırakmıyor sakalı ama, yâni şöyle demiş gibi oluyor:

“–Ben o kadar çok çalışıyorum ki derslerime, bilme kendimi o kadar vermişim ki, bununla bile uğraşmıyorum.”

Saçı sakalı birbirine karışmış, uzamış oluyor. Kimse de garipsemiyor. Emin olun kimisi blue-jeanle geliyor, kimisi kısa pantolonla geliyor, kimisi sakallı geliyor...

Hocalar öğrencilere saygı gösteriyor. En saygın ifade ile, beyefendi diyerek hitab ediyor öğrencisine... Tabii öğrenci de hocasına aynı saygıyı gösterme durumunda... Karşılıklı bir sevgi ve saygı, nezaket, medeniyet bunu icab ettiriyor.

Gazetelerde okuyoruz:

“—Başörtülüler ve sakallılar üniversiteye girmeyecek!”

Kimsenin böyle bir şey yapmaya hakkı yok ki!.. Eğitim hakkını çiğnemek, anayasayı çiğnemek demektir. İnancından dolayı başını örtecek. Bir müslüman kadın, başkası istedi diye başını açamaz ki!.. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’an-ı Kerim’de başını örtmeyi emretmiş:

“—Mü’min hanımlar başlarından aşağı örtülerini alsınlar, zînetlerini göstermesinler, yâni saçlarını, boyunların göstermesinler!” diye Allah’ın emri olduğu için, Pakistan’da, Suudî Arabistan’da, Mısır’da, İran’da, Suriye’de, Cezayir’de, hatta bizim devletimizde, eski tarihlerde kendi hudutlarımızda eski büyüklerimiz, büyüklerimizin anneleri, kitaplarda gördüğümüz kimseler sakallı, hanımları çarşafı...

Yâni bu inançtan dolayı olan bir şey olduğu için, fıkıh kitaplarında yazan bir şey olduğu için; fıkıh kitaplarında yazmasa bile 20. Yüzyıl'da bir insan, "Ben böyle yapmayı uygun görüyorum!" dediği zaman, o hür olmalı, onu yapabilmeli... Yâni istediği gibi giyinebilmeli, istemediği şekilde giyinmemeli... Başkasının baskısına maruz kalmamalı... İnançla ilgili meselelerde yapılan baskılar anayasaya da aykırı oluyor, çağdaşlığa da aykırı oluyor, lâikliğe de aykırı oluyor.

Lâiklik ne demek?.. İnsanın inancında serbest olması, herkesin istediği inancına göre yaşamasının sağlandığı düzen demek. Lâik devlet ne demek?..

Milletinin fertlerinin inançlarına bir baskı yapmayıp, onları serbest bırakan devlet demek... Avrupa da böyle, Amerika da böyle, Fransa da böyle, Almanya da böyle, İsveç de böyle, İngiltere de böyle, Avustralya da böyle...

Yâni her taraf kilise dolu, her taraf dindarlığını yaşayan insanlarla dolu... İsteyen gerçekten istediği şekilde dindarlığını yapıyor, dinini yaşıyor ama, başka türlü yaşayanlar da istediğine göre hareket ediyor. Çeşitli kiliseler var, çeşitli yollar var, kendilerinin çeşitli mezhepleri var veyahut tarikatları var diyelim... Kimse kimseye müdahale etmesin diye kurulmuş bir sistem zaten bu lâiklik. İşte burada bunlar böyle...

İnşâallah Türkiye’de de herkes bunun medeniyetin icabı olduğunu anlar. Zaten kimsenin kimseyi kovmaya hakkı yok. Yâni nezaket bunu gerektirir. Bir insanı üzme gaddarlıktır, zalimlik. Bir insanı niçin üzüyor öteki insan?.. Karışmamalı ve üzmemeli. Üzüyorsa medenî değildir, gaddardır, zalimdir. Üzmemesi lâzım, karışmaması lâzım! Avrupa böyle, Amerika böyle ve bunun binlerce misalini resimleriyle, yazılarıyla, gazetelerdeki çeşitli haberleriyle size iletebilirim.

İşte böyle yabancı diyarda gezerken bile cumamızı terk etmeden, namazlarımızı kılarak, binlerce kilometre yapabiliyoruz ve günlerce yol alabiliyoruz, el-hamdü lillâh... Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimize sevdiği kul olmayı nasîb etsin... Gerçekleri göremeyenlere, görmeyi nasib etsin... İslâm’a gönül vermiş insanların İslâm’a sımsıkı bağlanmalarını ve imtihanları kaybetmemelerini, sıkıntıları gördük diye dinlerinden tâviz vermemelerini, böylece vefalı olduklarını görmek istiyoruz; Allah böyle güzel davranışlar nasib etsin... Yolunda dâim, ibadetine müdâvim eylesin.

Din-i mübîn-i İslâm’a ve müslümanlara en güzel şekilde hizmet etmeyi, Kur’an yolunda yürümeyi, Peygamber Efendimiz’in sünnetine uygun yaşamayı nasib eylesin...

Yabancı diyarlarda bile İslâm'ı güzelce yaşayabiliyor, giyimimizle, kuşamımızla, ibadetimizle müslümanca ömür geçirebiliyorsak, ülkemizde de daha rahat, daha güzel yaşamlara müslüman kardeşlerimiz ersinler. Hem maddeten, hem mânen ve her yönden mutlu olsunlar temennî ediyorum.

Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda cümlelerinizi aziz ve bahtiyar eylesin, aziz ve sevgili dinleyiciler!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

06. 03. 1998 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

